

บทที่

5

ประชาคมความมั่นคงอาเซียน: ความเสี่ยงจาก
การแทรกแซงของชาติมหาอำนาจ
ASEAN Security Community : A Risk of
Superpower Countries Intervention

เพ็ญประภา ปัทธานุกรม

Phenprapha Pattaranukrom

บทที่

5

ประชาคมความมั่นคงอาเซียน: ความเสี่ยงจาก
การแทรกแซงของชาติมหาอำนาจ
ASEAN Security Community : A Risk of
Superpower Countries Interventionเพ็ญประภา กัทรานุกรม¹

Phenprapha Pattaranukrom

บทคัดย่อ

บทความนี้ต้องการนำเสนอในประเด็นความเสี่ยงจากชาติมหาอำนาจ ที่อาจจะทำให้ความร่วมมือในประชาคมอาเซียนด้านความมั่นคง เกิดความหวาดระแวงในความสัมพันธ์ที่มีต่อการร่วมมือด้านความมั่นคงไม่ให้บรรลุเป้าหมายในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ก่อให้เกิดความแตกแยกในหมู่ประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะปัญหาความขัดแย้งในการอ้างกรรมสิทธิ์บนหมู่เกาะในทะเลจีนใต้ของประเทศจีน การนำเสนอความเสี่ยงแสดงให้เห็นถึงผลกระทบที่จะนำไปสู่ความขัดแย้ง จากกรณีพิพาทที่ผ่านมาเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์บนหมู่เกาะในทะเลจีนใต้ เพื่อสร้างฐานความรู้ในการศึกษาต่อไปถึงแนวทางที่จะแก้ข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นอย่างสันติวิธี สามารถก่อให้เกิดผลประโยชน์ร่วมกัน สร้างความพึงพอใจร่วมกันของชาติคู่กรณีกับชาติมหาอำนาจที่เข้ามาเกี่ยวข้องโดยตรงอย่างประเทศจีน และโดยอ้อมอย่างประเทศสหรัฐอเมริกา ที่พยายามใช้ปัญหาการกล่าวอ้างกรรมสิทธิ์หมู่เกาะทะเลจีนใต้เพื่อแทรกแซงระหว่างประเทศในการรักษาสันติภาพประโยชน์ต่อการใช้เส้นทางการเดินเรือที่สำคัญในภูมิภาคนี้ รวมทั้งผลประโยชน์ในอุตสาหกรรมจากแหล่งน้ำมันและแก๊สที่คาดว่าจะมีปริมาณมากในหมู่เกาะดังกล่าว

คำสำคัญ : ประชาคมความมั่นคงอาเซียน ความเสี่ยง การแทรกแซงของชาติมหาอำนาจ

Abstract

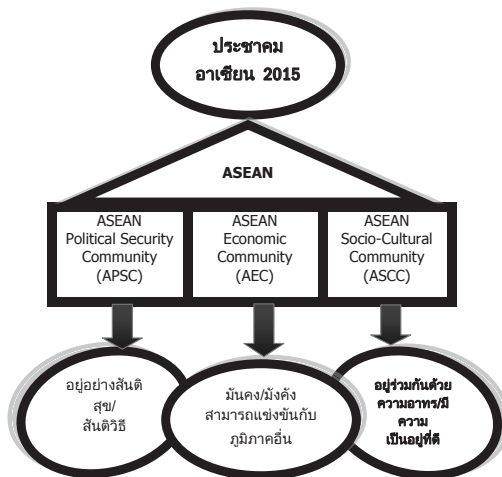
The article aims to present that the risk of superpower countries intervention could affect the unity and the security of AEC. As China and other countries have claimed the authority on the archipelagos in the South China Sea. This article also aims to propose a resource base to solve disagreement by peaceful means and how to encourage the member countries to get together , including China and USA. As such superpower countries has tried to involve the dispute with hidden agenda, that is to say to keep benefits from the vessel routes, oil and gas resources which are thought to be plentiful in the area.

Key words : ASEAN Security Community ; The risk ; The superpower countries' interference

ความเป็นมา

การก่อตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) เป็นพัฒนาการที่สำคัญยิ่งของความร่วมมือในประเทศสมาชิกอาเซียนตามวิสัยทัศน์อาเซียน 2020 เป็นการรวมตัวของประเทศในภูมิภาคอาเซียน 10 ประเทศ ที่ร่วมก่อตั้งประชาคมอาเซียนในปี ค.ศ. 2012 ผลจากการประชุมสุดยอดอย่างไม่เป็นทางการครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม ค.ศ.1997 ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย โดยได้กำหนดเป้าหมายและทิศทางของอาเซียนในปี ค.ศ.2020 ไว้ 4 ประการ คือ 1) เป็นวงสมานฉันท์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 2) เป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาที่มีพลวัต 3) มุ่งปฏิบัติสัมพันธ์กับภายนอก และ 4) เป็นประชาคมแห่งสังคมที่มีความเอื้ออาทรระหว่างกัน ซึ่งต่อมาในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 9 ระหว่างวันที่ 7 – 8 ตุลาคม ค.ศ.2003 ที่เกาะบาหลี ประเทศอินโดนีเซีย ได้มีการลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียน ฉบับที่ 2 (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali Concord II) โดยได้ระบุข้อตกลงร่วมกันให้มีการจัดตั้งประชาคมอาเซียนภายในปี ค.ศ.2020 ซึ่งเป็นข้อเสนอของสิงคโปร์ตั้งแต่การประชุมสุดยอด ครั้งที่ 8 ที่ประเทศกัมพูชา ทั้งนี้ต่อมาได้มีมติเร่งการดำเนินการดังกล่าวเร็วขึ้นกว่ากำหนดเดิมให้แล้วเสร็จในปี ค.ศ.2015 ซึ่งประชาคมอาเซียนนี้จะประกอบด้วย 3 เสาหลัก (Pillars) คือ เสาที่ 1 ประชาคมความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Security Community : ASC) หรือประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน” (ASEAN Political Security Community : APSC) เสาที่ 2 ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic

Community : AEC) และ เส้าที่ 3 ประชาคมสังคม – วัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community : ASCC) ตามภาพข้างล่างนี้

ผลการดำเนินการในปัจจุบันในด้านความร่วมมือระหว่างประชาคมทั้ง 3 เรื่อง หรือที่เรียกกันว่า 3 เส้าหลัก มีความคืบหน้าในการจัดทำข้อตกลงร่วมกัน โดยเฉพาะประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีการแสดงออกอย่างเป็นรูปธรรมในการจัดทำบันทึกข้อตกลง เพื่อให้ประชาคมอาเซียนสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่นได้ อย่างไรก็ตาม ประชาคมอาเซียนต้องมีการขับเคลื่อน ทั้ง 3 เรื่อง ไปอย่างสอดคล้องและสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยมีอาจจะเลยหรือเพิกเฉยต่อความร่วมมือด้านใดด้านหนึ่ง และหากด้านใดด้านหนึ่งไม่มีความเคลื่อนไหวคืบหน้าแล้ว ย่อมส่งผลกระทบต่อความร่วมมือด้านอื่น ๆ ที่กำลังดำเนินการแล้วมีความก้าวหน้าลดลง หรือเสื่อมถอยลงได้

อย่างไรก็ดีในมิติด้านประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political Security Community : APSC) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะทำให้ในภูมิภาคอยู่อย่างสันติสุข แก้ไขปัญหาภายในภูมิภาคด้วยสันติวิธี และยึดมั่นในหลักความมั่นคงรอบด้าน และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว ได้มีการกำหนดให้มีการดำเนินการดังนี้

1. ให้ใช้เอกสารทางการเมืองและกลไกของอาเซียนที่มีอยู่แล้ว ในการเพิ่มศักยภาพในการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทภายในภูมิภาค รวมทั้งการต่อต้านการก่อการร้าย การลักลอบค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์ อาชญากรรมข้ามชาติอื่น ๆ และการจัดอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง

2. ริเริ่มกลไกใหม่ ๆ ในการเสริมสร้างความมั่นคง และกำหนดรูปแบบใหม่สำหรับความร่วมมือในด้านนี้ ซึ่งรวมถึงการกำหนดมาตรฐานการป้องกันการเกิดข้อพิพาท การแก้ไขข้อพิพาท และการส่งเสริมสันติภาพภายหลังจากการเกิดข้อพิพาท

3. ส่งเสริมด้านความมั่นคงทางทะเล ซึ่งอาเซียนยังไม่มีความร่วมมือด้านนี้ ทั้งนี้ ความร่วมมือข้างต้นจะไม่กระทบต่อนโยบายต่างประเทศและความร่วมมือทางทหารของประเทศสมาชิกกับประเทศนอกภูมิภาค

ในแง่ของความมั่นคงของอาเซียนตามแนวความคิดการร่วมมือในอดีต คือ หลักการเรื่องการส่งเสริมสันติภาพความมั่นคง ซึ่งยึดหลักการอยู่ร่วมกันด้วยสันติ ทั้งนี้กฎเกณฑ์และค่านิยมร่วมกันด้วยสันติที่อาเซียนกำหนดขึ้นเพิ่มเติมจากหลักการเดิม คือ ทุกประเทศจะอยู่ร่วมกันด้วยสันติได้ โดยที่ยังมีความแตกต่างกันเป็นพื้นฐานนั้น ต้องยอมรับในเรื่องของการมีธรรมาภิบาล ความโปร่งใส การยอมรับในค่านิยมสำหรับการส่งเสริมคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ความมั่นคงร่วมกันเป็นความมั่นคงที่ครอบคลุมทุกรูปแบบ (Comprehensive Security) และถือเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของทุกประเทศ และทุกฝ่ายที่จะเข้ามามีส่วนร่วม (Collective Reasonability for Comprehensive Security) ไม่เฉพาะความมั่นคงด้านการทหารอย่างเดียว แต่จะต้องรวมถึงความมั่นคงที่มาจากภัยพิบัติธรรมชาติ จากปัญหาการค้ามนุษย์ รวมถึงปัญหาสังคมข้ามแดนอื่น ๆ ที่ทุกภาคส่วนต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการเสริมสร้างความมั่นคงนี้ ไม่ใช่เป็นหน้าที่ของตำรวจ ทหาร หรือสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) อย่างที่เคยเป็นมาในอดีต หากแต่ในอนาคตทั้งครูในโรงเรียน นักสังคมสงเคราะห์ รวมถึงนักธุรกิจและวิชาชีพต่าง ๆ ก็จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบด้วย

ผลกระทบจากการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน

จากการรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน ผลกระทบในแง่ความมั่นคงทั้งในส่วนของภาครัฐ และในส่วนของสังคมโดยทั่วไป ในส่วนของภาครัฐเนื่องจากกฎบัตรให้ความสำคัญมากกับเรื่องธรรมาภิบาลและความโปร่งใส ดังนั้นจึงต้องมีกระบวนการตรวจสอบการทำงานจากฝ่ายข้าราชการที่เข้มงวดมากขึ้น และต้องถูกสอดส่องจากภาคส่วนอื่น ๆ มากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะกลุ่มภาคเอกชน ทั้งนี้เป็นเพราะการ

เปิดพรมแดนหรือการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ การเคลื่อนย้ายแรงงานนักท่องเที่ยว รวมถึงการติดต่อสื่อสารของประชาชนทั่วไปในรูปแบบต่าง ๆ จะทำได้อย่างเสรีมากขึ้น อันอาจจะส่งผลให้เกิดปัญหาด้านอาชญากรรมข้ามชาติสูงขึ้น การลักลอบค้ามนุษย์ การลักลอบค้ายาเสพติด การค้าอาวุธ การลักลอบเข้าเมืองซึ่งมีแนวโน้มที่จะเป็นปัญหาที่ซับซ้อนมากขึ้นตามมาจากการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ

แนวทางการแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงทางการเมือง คือต้องส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในประชาคมให้มากขึ้นเพื่อแก้ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติต่างๆ ซึ่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นเจ้าภาพโดยมีความตกลงแลกเปลี่ยนข่าวกรองอยู่แล้ว ใน 6 ประเทศ คือไทย มาเลเซีย ฟิlippินส์ อินโดนีเซีย บรูไน และกัมพูชา ภายใต้สนธิสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการก่อการร้าย รวมทั้ง ยังมีกรอบความร่วมมือภายใต้สนธิสัญญาอาเซียน ว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญา (Mutual Legal Assistance Treaty : MLAT) นอกจากนี้แล้ว การเกิดภัยพิบัติน้ำท่วมที่เกิดขึ้นในประเทศไทยที่ผ่านมาเมื่อปี 2554 ภัยพิบัติไซโคลนนาร์กิส ในพม่า แผ่นดินไหวในประเทศฟิลิปปินส์ หรืออินโดนีเซีย อาเซียนก็ได้พยายามสร้างกลไกและบุคลากร รวมถึงทรัพยากรด้านการทหารเพื่อสนับสนุนการให้ความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรมแก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติในลักษณะการแก้ไขปัญหาแบบเชื่อมโยงในภูมิภาค

เดิมนั้นประชาคมอาเซียน มีจุดแรกเริ่มมาจากการรวมตัวของ 6 ประเทศได้แก่ ไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และ บรูไน เป็นการรวมตัวอย่างหลวม ๆ ในขณะนั้น ซึ่งเกิดจากสภาพ “ความหวาดกลัว” ในยุคสงครามเย็นต่อการแพร่ขยายอิทธิพล อุดมการณ์ สังคมนิยมคอมมิวนิสต์ ตามทฤษฎีโดมิโน (domino theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่เกิดขึ้นจากการขยายตัวของลัทธิและระบอบคอมมิวนิสต์ในทวีปเอเชีย เมื่อจีน เกาหลีเหนือ และเวียดนามเหนือตกอยู่ภายใต้ระบอบคอมมิวนิสต์จึงมีความเชื่อว่าประเทศอื่น ๆ เช่น ลาว เขมร ไทย มาเลเซีย ฯลฯ จะถูกรอบงำโดยระบบคอมมิวนิสต์ตามไปด้วยในที่สุด จึงไม่เหมือนกับการรวมตัวของประชาคมยุโรปที่รวมตัวด้วย “ความรักและความเข้าใจ” รวมถึงเป็นกลุ่มประเทศที่นับถือศาสนาคริสต์เดียวกันที่ร่วมต่อสู้ในสงครามศักดิ์สิทธิ์ครูเสด อีกทั้งยังเป็นชาติที่ได้รับผลกระทบในฐานะที่เป็นประเทศเป้าหมายการโจมตีในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 และ 2 ในขณะที่ชาติอื่น ๆ ที่เข้าร่วมสงครามโลกด้วย ไม่ได้ได้รับผลกระทบแต่อย่าง

ใด แต่กลับมีความเจริญก้าวหน้า แม้ว่าผ่านพ้นยุคสงครามเย็นไปแล้ว โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกาภายหลังสหภาพโซเวียตแตกสลายเมื่อปี พ.ศ.2535 เป็นต้นมา ในขณะที่การรวมตัวของชาติอาเซียนเป็นการรวมตัวเพื่อให้เกิดผลในการตอบโต้ลัทธิการเอาเปรียบจากการกีดกันทางการค้าเป็นการรวมตัวที่มุ่งประเด็นด้านสิทธิประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศ ดังนั้นจุดเน้นของประชาคมอาเซียนในระยะต่อมายังคงเป็นด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก มากกว่าด้านอื่น ๆ อย่งไรก็ตาม ผลการเตรียมการรวมเป็นประชาคมอาเซียนที่จะเกิดขึ้น ในปี พ.ศ.2558 ได้เพิ่มความร่วมมือขึ้นมาอีก 2 ด้าน อันได้แก่ ความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (APSC) และความร่วมมือด้านสังคม-วัฒนธรรมอาเซียน (ASCC) ขึ้นมา 2 เสาหลักซึ่งเกิดขึ้นภายหลัง และดูเหมือนจะเคลื่อนไหวไปได้ช้า โดยเฉพาะเสาด้านการเมืองและความมั่นคงอาเซียนเมื่อเปรียบเทียบกับความร่วมมือของสหภาพยุโรป เพราะเงื่อนไขที่แต่ละชาติในกลุ่มอาเซียนมีต่างกัน โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของแต่ละชาติ มีเงื่อนไขการรวมตัวของประชาคมอาเซียนที่ปรากฏเห็นได้ชัดเจนคือ สภาพของกฎบัตรของประชาคมอาเซียน ที่ไม่มีสภาพที่บังคับชาติสมาชิกอย่างแน่นแฟ้นได้เท่ากับรัฐธรรมนูญของสหภาพยุโรป ข้อขัดแย้งในอาเซียนจึงเสมือนไม่มีผลผูกพันใด ๆ เป็นข้อตกลงที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้นำประเทศร่วมกัน ขณะที่ข้อตกลงของสหภาพยุโรปมีผลเท่ากับได้ละเมิดศาลรัฐธรรมนูญสหภาพยุโรป ซึ่งจะมีการไต่สวนและลงโทษตามรัฐธรรมนูญสหภาพยุโรปที่ได้บัญญัติไว้

ประชาคมความมั่นคงอาเซียน: เป้าหมายและแนวทางการสร้างความมั่นคง

ประชาคมความมั่นคงอาเซียนมีองค์ประกอบสำคัญ คือ การเน้นย้ำการไม่ใช้กำลังแก้ไขปัญหาความขัดแย้งใด ๆ ที่เกิดขึ้นในกลุ่มประเทศอาเซียนด้วยกัน และร่วมกันมองปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งได้กำหนดไว้ในสนธิสัญญามิตรไมตรี และความร่วมมือ (Treaty of Amity and Cooperation) ของอาเซียน ค.ศ.1976 เป็นการป้องกันการใช้อาวุธต่อกัน รวมทั้งเป็นการป้องกันร่วมกันต่ออันตรายที่กระทบต่อความมั่นคงจากนอกอาเซียน เช่น ปัญหาการก่อการร้ายข้ามชาติ เหตุภิวัตติทางเศรษฐกิจปี พ.ศ. 2540 โรคระบาดติดต่อ เช่น ไข้หวัดนก 2009 อาชญากรรมข้ามชาติ หรือการค้ามนุษย์ข้ามชาติ เป็นต้น ซึ่งประเทศใดประเทศหนึ่งจะแก้ปัญหาโดยโดดเดี่ยวลำพังไม่ได้

การสร้างความเป็นประชาคมความมั่นคงอาเซียนมีการเสนอมาตรการแก้ไขปัญหาดูโดยรวม เช่น การสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ แก้ไขความขัดแย้ง สร้างความเข้ม

แข็งให้กับความร่วมมือด้านความมั่นคง และการป้องกันร่วมกันด้วยการบูรณาการเชิงสถาบันในเรื่องความมั่นคง ซึ่งการปฏิบัติตามมาตรการเหล่านี้ ต้องยึดถือหลักไม่แทรกแซงกิจการซึ่งกันและกัน ความเป็นอธิปไตยของชาติ การตัดสินใจบนพื้นฐานความเป็นเอกฉันท์ และการไม่ยอมรับการใช้กำลังต่อกัน ซึ่งข้อเสนอใด ๆ ให้ตั้งอยู่บนหลักการพื้นฐานอยู่ที่อาเซียนต้องอยู่กันอย่างสงบสันติภายในและกับประเทศเพื่อนบ้านด้วยกัน เป็นเงื่อนไขความสงบเรียบร้อยของภูมิภาคซึ่งแต่ละประเทศต้องปฏิบัติต่อกันด้วยดี มีกลไกป้องกันความขัดแย้ง และมีมาตรการแก้ไขเพียงพอรหว่างสมาชิก หมายถึง สมาชิกอาเซียนต้องปฏิเสธการข่มขู่ หรือการข่มขู่ที่จะใช้กำลังต่อกัน ต้องไม่รุกรานซึ่งกันและกัน ต้องไม่มีแนวคิดในการข่มขู่ซึ่งกันและกัน และไม่นำแนวคิดข่มขู่นอกภูมิภาคมาใช้เป็นเครื่องมือ ต้องสร้างความรู้สึก “ความเป็นเรา” (We Feeling) และต้องมีลักษณะเป็นประชาธิปไตยโดยร่วมกัน

การสร้างความเป็นประชาคมความมั่นคงอาเซียนอยู่ที่การสร้างบรรทัดฐานความสงบเรียบร้อยของภูมิภาคเป็นสำคัญเพื่อช่วยให้การสร้างความมั่นคงด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสมาชิก โดยให้รัฐนอกภูมิภาคยอมรับบรรทัดฐานนี้ร่วมกัน โดยการตกลง ยอมรับในสนธิสัญญามิตรไมตรี และความร่วมมือของอาเซียน เมื่ออาเซียนสร้างสนธิสัญญาฯ แล้ว ต่อไปก็จะสร้างกลไกเพื่อเป็นเครื่องมือสื่อกลางช่วยให้เกิดการเจรจาต่อรอง และเป็นตัวกลางแก้ไขความขัดแย้ง มีการจัดตั้ง ASEAN Peacekeeping Operation และวางมาตรการพัฒนาทางการเมือง เช่น การจัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน การไม่ใช้กำลังในการแก้ไขความขัดแย้งแล้วยังมีหลักไม่ดึงรัฐนอกอาเซียนมามีสัญญาผูกพันให้เกี่ยวข้องภายในภูมิภาค เป็นต้น (IOC : สุริยน ตันตราจิณ, <http://thainews.prd.go.th> : 8 กรกฎาคม 2555)

บทบาทรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defense Ministers : ADM) ในด้านความมั่นคงอาเซียน

บทบาทรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนมีจุดเริ่มต้นเกิดขึ้นระหว่าง วันที่ 8 - 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2549 ซึ่งได้มีการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defense Ministers' Meeting : ADMM) เป็นครั้งแรก โดยผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม หรือผู้แทนของประเทศสมาชิกอาเซียน 10 ประเทศ และเลขาธิการอาเซียน มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างสันติภาพ

และความมั่นคงในภูมิภาค ผ่านกลไกการหารือ และความร่วมมือด้านความมั่นคงที่มีความโปร่งใส และเปิดเผย ให้คำแนะนำและเสนอแนวทางต่อเวทีการหารือที่มีอยู่แล้วของเจ้าหน้าที่ระดับสูงภายในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน และระหว่างกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนกับประเทศอื่น ๆ รวมทั้งสนับสนุนความไว้วางใจระหว่างกัน และสร้างความเชื่อมั่นโดยการสร้างความโปร่งใสและเปิดเผย ทั้งนี้ถือได้ว่าการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนหรือ ADMM มีบทบาทสำคัญในการยกระดับความร่วมมือทางทหารและความมั่นคงอาเซียนให้เทียบเท่าความร่วมมือในด้านการต่างประเทศและเศรษฐกิจ รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือด้านอื่น ๆ ด้วย เป็นการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community : APSC) นอกจากการจัดตั้ง ADMM แล้ว ยังได้แสวงหาความร่วมมือจากกลาโหมนอกภูมิภาค ด้วยการจัดการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา ADMM-Plus ซึ่งมีองค์ประกอบของประเทศคู่เจรจาเพิ่มเติมมาอีก 8 ประเทศ คือ เครือรัฐออสเตรเลีย สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐอินเดีย ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ สาธารณรัฐเกาหลี สาธารณรัฐรัสเซีย และสหรัฐอเมริกา โดยได้กำหนดให้มีการประชุม ADMM-Plus ทุก ๆ 3 ปี ทั้งนี้ ได้มีการประชุมครั้งที่ 1 โดยประเทศเวียดนามเป็นเจ้าภาพ และมีการประชุม ADMM-Plus ตามระยะเวลาที่กำหนดตั้งแต่นั้นมาตามลำดับ

พัฒนาการและความคืบหน้าในกรอบการประชุม ADMM-Plus

จากการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา ADMM-Plus ที่ผ่านมา สามารถสรุปผลการประชุมดังนี้

1. ผลการประชุม ADMM-Plus ครั้งที่ 1 เมื่อ วันที่ 12 ตุลาคมพ.ศ. 2553 ณ กรุงฮานอย ประเทศเวียดนาม รัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน 10 ประเทศ และรัฐมนตรีกลาโหมคู่ประเทศเจรจา 8 ประเทศ ได้เห็นชอบที่จะผลักดันให้เกิดความร่วมมือที่เป็นรูปธรรม 5 ด้าน ได้แก่ 1) การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาภัยพิบัติ (Humanitarian Assistance and Disaster Relief : HADR) 2) ความมั่นคงทางทะเล (Maritime Security) 3) การปฏิบัติการรักษาสันติภาพ (Peacekeeping Operations) 4) การแพทย์ทางทหาร (Military Medicine) และ 5) การต่อต้านการก่อการร้าย (Contender – Terrorism)

2. การแบ่งมอบความร่วมมือใน 5 ด้าน ให้ประเทศต่าง ๆ เป็นประธานร่วม ในขณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน โดยสรุปได้ดังนี้

2.1 เวียดนามและจีน เป็นประธานร่วมด้านการให้ความช่วยเหลือด้าน มนุษยธรรม และการบรรเทาภัยพิบัติ

2.2 มาเลเซีย และออสเตรเลีย เป็นประธานร่วมด้านความมั่นคงทางทะเล

2.3 ฟิลิปปินส์ และนิวซีแลนด์ เป็นประธานร่วมด้านปฏิบัติการรักษาสันติภาพ

2.4 สิงคโปร์และญี่ปุ่น เป็นประธานร่วมด้านการแพทย์ทหาร

2.5 อินโดนีเซียและสหรัฐอเมริกา เป็นประธานร่วมด้านการต่อต้านการก่อการร้าย

ในปัจจุบันกระทรวงกลาโหมและการทหารของไทย กำลังปรับตัวและปรับองค์กร ตลอดจนปรับบุคลากรเพื่อเตรียมความพร้อมในการก้าวเข้าสู่ความเป็นกลาโหมอาเซียน ขณะเดียวกันกองทัพก็จะถูกปรับเหลือกองทัพเดียว คือ “กองทัพอาเซียน” ในรูปแบบเดียวกับ “กองทัพอียู” หรือกองทัพสหภาพยุโรปที่กำลังถูกใช้เป็นต้นแบบอยู่ในขณะนี้ ทั้งนี้ภัยด้านความมั่นคงของประชาคมอาเซียนในอนาคต คาดว่า จะมีอยู่ด้วยกัน 3 ประการ คือ 1) ภัยด้านความมั่นคงของมนุษย์ 2) ภัยพิบัติจากธรรมชาติ และ 3) การแพร่ขยายอำนาจของประเทศมหาอำนาจในภูมิภาค โดยสรุปได้ดังนี้

1. ภัยด้านความมั่นคงของมนุษย์ ทั้งนี้เพราะในปัจจุบันประเทศสมาชิกอาเซียนมีความแตกต่างทางเศรษฐกิจอย่างมาก อาเซียนมีประเทศที่ประชากรมีรายได้สูงติดอันดับโลกอย่างสิงคโปร์และบรูไนหรือแม้กระทั่งประเทศไทย ในขณะที่เดียวกันก็มีประเทศสมาชิกที่มีประชากรยากจนอย่างมากด้วยเช่นกัน ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจนี้เอง ที่จะทำให้เกิดการการหลั่งไหลและการเคลื่อนย้ายของประชากรจากประเทศสมาชิกที่ยากจนไปสู่ประเทศสมาชิกที่ร่ำรวยมากกว่า เพื่อแสวงหาชีวิตและโอกาสที่ดีกว่าอย่างกว้างขวาง การอพยพโยกย้ายถิ่นฐานครั้งใหญ่ นี้ จะทำให้เกิดปัญหาความมั่นคงของมนุษย์มากมาย ทั้งปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ ปัญหาการขยายตัวของเครือข่ายก่อการร้ายสากล ปัญหายาเสพติด ปัญหาการก่อกำเริบของกลุ่มมาเฟียผู้มีอิทธิพลเหนือชนชาติของตนในดินแดนประเทศอื่น เหมือนเช่นที่เคยเกิดขึ้นในสหภาพยุโรป อันเป็นผลจากการที่กลุ่มมาเฟียจากยุโรป

ตะวันออกได้เข้าไปแผ่ขยายอิทธิพลในยุโรปตะวันตก หรือกรณีกลุ่ม “โรฮิงยา” (Rohingya) ที่กำลังเป็นปัญหาอยู่ในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีปัญหาการค้ามนุษย์ที่สามารถกระทำได้ง่ายขึ้น เมื่อเส้นแบ่งเขตแดนของประเทศสมาชิกอาเซียนได้จางหายไปกับความเป็นประชาคมอาเซียน ปัญหาด้านสาธารณสุขเป็นภัยด้านความมั่นคงของมนุษย์อีกปัญหาหนึ่งที่จะต้องจับตามองเช่นกัน เพราะประชาชนผู้โยกย้ายถิ่นฐานเหล่านี้อาจนำโรคภัยไข้เจ็บนานาชนิดติดตัวไปยังประเทศอื่น รวมไปถึงการก่อมลภาวะทางสาธารณสุขขึ้นในประเทศที่ตนอพยพไปอยู่ อันเนื่องมาจากความยากจนและด้อยการศึกษา เช่น การเกิดชุมชนแออัดใหม่ๆ ขึ้นในชุมชนเมือง การละเลย สุขภาพ ตลอดจนสุขอนามัย จนอาจก่อให้เกิดโรคระบาดครั้งใหญ่ขึ้นในทศวรรษหน้าได้ เช่น การแพร่ระบาดของไข้หวัดนก ที่อาจกลับมาสู่กลุ่มประเทศอาเซียนอีกครั้ง หากปราศจากความระมัดระวังในการโยกย้ายถิ่นฐาน นอกจากนี้การรวมตัวของประชาคมอาเซียนยังอาจก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมในหลายๆ ด้าน ซึ่งผลของความไม่เท่าเทียมนี้ จะตกอยู่กับประเทศสมาชิกที่ด้อยโอกาส ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดในปัจจุบันคือ กรณีการบริหารน้ำในลุ่มน้ำโขง ซึ่งแต่ละประเทศพยายามแสวงหาประโยชน์ของตนเอง โดยไม่นำพาต่อความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับประเทศสมาชิกอื่นหรือต่อสถานะสิ่งแวดล้อมของภูมิภาค หรือกรณีการลักลอบตัดไม้พะยุงบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ที่หากปราศจากการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ จะกลายเป็นปัญหาอีกปัญหาหนึ่งของประชาคมอาเซียนในอนาคต

2. ภัยพิบัติจากธรรมชาติที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งในหลายพื้นที่และมีความรุนแรงมากขึ้น นับเป็นปัญหาเร่งด่วนที่ประชาคมอาเซียนจะต้องริหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน เพราะจากสถิติที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่า ภัยพิบัติทางธรรมชาติที่มีความรุนแรงจำนวนกว่าครึ่งหนึ่งในโลกเกิดขึ้นในภูมิภาคนี้แทบทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์สึนามิในไทยและอินโดนีเซียเมื่อปี พ.ศ.2547 พายุไซโคลนนาร์กิสในสหภาพพม่าการระเบิดของภูเขาไฟ “เมอราปี” (Merapi) และแผ่นดินไหวในเมืองยอกยาคาร์ดำ และบันดุงของอินโดนีเซีย พายุไต้ฝุ่นในเวียดนาม และฟิลิปปินส์ น้ำท่วมครั้งใหญ่ในประเทศไทยที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงที่สุดในประวัติศาสตร์ เมื่อปี พ.ศ.2554 ปัญหาด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติเหล่านี้ ได้ทำให้กองทัพของแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียนปรับบทบาท จากการเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการพิทักษ์รักษาอำนาจอธิปไตยมาสู่ความเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ในการพิทักษ์รักษาชีวิตและทรัพย์สินของ

ประชาชนจากภัยธรรมชาติ ซึ่งในอนาคตกองทัพอาเซียนจะมีบทบาทอย่างมาก ในการทำหน้าที่ปฏิบัติการด้านบรรเทาสาธารณภัย เนื่องจากมีความพร้อมในด้าน บุคลากรและเครื่องมือซึ่งในเวลานี้กองทัพของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนได้เตรียม การในเรื่องนี้ค่อนข้างมากแล้ว ดังจะเห็นได้จากความร่วมมือด้านต่าง ๆ เช่น การจัด ทำเอกสาร “แนวความคิดว่าด้วยการใช้ทรัพยากรและศักยภาพทางทหารอาเซียน ใน การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ” ที่กระทรวงกลาโหม อินโดนีเซียเป็นผู้กร่างขึ้นมา รวมไปถึงความร่วมมือในการฝึกซ้อมบรรเทา สาธารณภัยมากมายที่เกิดขึ้นในระยะเวลาสองสามปีที่ผ่านมา เช่น การฝึกซ้อมบรรเทา สาธารณภัยของกองทัพอาเซียนที่มีสิงคโปร์ โดยมีอินโดนีเซียเป็นแกนนำ เมื่อเดือน ตุลาคมของปี พ.ศ.2554 ที่ผ่านมามี ประเทศสิงคโปร์การฝึกซ้อมบรรเทาสาธารณภัย ร่วมระหว่างกองทัพไทยและมาเลเซียภายใต้รหัส JCEX THAMAL 2011 (Joint Combined Exercise Thailand and Malaysia 2011) และการฝึกซ้อมบรรเทา สาธารณภัยไทยกัมพูชาที่กำลังจะมีขึ้น ในปี พ.ศ.2555 ตามเจตนารมณ์ของ ผู้บัญชาการทหารสูงสุดของไทย

3. การขยายอำนาจของประเทศมหาอำนาจต่าง ๆ เข้าสู่ประชาคมอาเซียน เนื่องจาก อาเซียนในปัจจุบันเกิดช่องว่างทางอำนาจขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยสังเกตได้จากการ ที่ไม่มีประเทศมหาอำนาจใดสามารถสั่งการอาเซียนได้เหมือนในอดีตที่ผ่านมา ทำให้ ประเทศมหาอำนาจพยายามใช้อำนาจในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ความช่วยเหลือด้าน เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และความรู้ ซึ่งถือเป็นอำนาจเชิงอ่อนโยน (Soft Power) หลัง ไหลเข้าสู่ประเทศสมาชิกอาเซียนอย่างไม่ขาดสาย ทั้งจาก จีน สหรัฐอเมริกา รัสเซีย อินเดียและสหภาพยุโรป รวมถึงการขยายตัวคับคูลเข้ามาทางด้านการทหารในรูป ของการฝึกซ้อม การค้าอาวุธ การสนับสนุนยุทธโศปกรณ์ต่าง ๆ ทั้งในรูปแบบการให้ เปลาห์ และรูปแบบเงินกู้ระยะยาว จนทำให้เกิดการถ่วงดุลทางอำนาจของมหาอำนาจ ในอาเซียนอย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังมีปรากฏการณ์ ที่ไม่มีใครคาดคิดว่าจะเกิดขึ้น ในพม่า เมื่อนางฮิลลารี คลินตัน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของ สหรัฐอเมริกา เดินทางไปเยือนพม่าเมื่อปี พ.ศ.2554 ที่ผ่านมามี สิทธิมนุษยชนและ ประชาธิปไตยในพม่าจะไม่เป็นอุปสรรคด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอีกต่อไป อีกทั้งพม่าจะไม่ถูกผลักดันให้ออกจากสังคมโลก แต่จะค่อย ๆ ถูกดึงกลับเข้ามาอย่าง ช้า ๆ บนพื้นฐานของการมีผลประโยชน์ร่วมกัน ในขณะเดียวกัน จีนก็กำลังขยายวง

อำนาจเข้าสู่ประเทศพม่าและเวียดนาม ซึ่งเคยเป็นคู่สงครามและความขัดแย้งในอดีต เพื่อหาทางถ่วงดุลอำนาจกับชาติตะวันตก ปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะนี้จึงไม่ได้อยู่ที่ว่ามหาอำนาจจะเข้ามาอย่างไร แต่อยู่ที่ว่าประชาคมอาเซียนจะวางตัวอย่างไร ในเมื่อปัจจุบันอาเซียนเองก็ยังมีปัญหากับมหาอำนาจดังกล่าวอยู่ไม่น้อย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการเดินเรือในลำน้ำโขง หรือ ปัญหาข้อพิพาทในหมู่เกาะทะเลจีนใต้ที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรน้ำมัน ที่นับวันจะหาได้ยากยิ่งในปัจจุบัน

ประเด็นปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น เป็นสิ่งที่กองทัพกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน จะต้องเตรียมการรับมืออย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะหากใช้รูปแบบของกองทัพ“อัย” ของสหภาพยุโรปเป็นแบบแผนแล้ว จะเห็นได้ว่าเมื่อการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนเกิดขึ้น กองทัพจะรวมตัวกันเป็นหนึ่งเดียว ความขัดแย้งทางทหารบริเวณแนวชายแดนจะลดลง หรือหากจะเกิดขึ้นก็จะถูกจำกัดขอบเขตให้เป็นความขัดแย้งในระดับพื้นที่ กำลังทหารของอาเซียนจะถูกนำมาใช้เสมือนกองกำลังเฉพาะกิจในการจัดการปัญหาภายในอาเซียนเอง ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านความมั่นคงตามแนวชายแดนของประเทศสมาชิก ปัญหาโจรสลัดในช่องแคบมะละกา ปัญหาการก่อการร้าย หรือปัญหาด้านสาธารณสุข ทั้งภัยพิบัติที่เกิดจากน้ำมือของมนุษย์ และภัยพิบัติที่เกิดจากธรรมชาติ ตลอดจนภารกิจทางทหารอื่นๆ ที่นอกเหนือจากการสงคราม หรือ MOOTW (Military Operations Other Than War) นอกจากนี้ กำลังทหารของอาเซียนจะถูกนำไปใช้ในการจัดการด้านความมั่นคงนอกภูมิภาคที่มีผลประโยชน์ของอาเซียนทับซ้อนอยู่ เช่น ภารกิจการรักษาสันติภาพภายใต้กรอบของสหประชาชาติ หรืออาจเป็นกรอบของอาเซียนเองในอนาคต รวมไปถึงภารกิจการปราบปรามโจรสลัดในโซมาเลีย เป็นต้น จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าบทบาทของกองทัพในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนจะถูกทำให้เปลี่ยนไป ทั้งนี้กองทัพจะถูกกำหนดและกำกับโดยอ้างความเป็น “สากล” ไม่ว่าจะเป็นด้วยความเต็มใจหรือไม่ก็ตาม

การพัฒนาสะสมอาวุธเพื่อการแก้ปัญหทะเลจีนใต้

ปัจจุบันประเทศเวียดนาม ได้เตรียมสะสมเรือดำน้ำชั้นกิโล(Kilo Class) Project 636 M จำนวน 6 ลำ โดยได้สั่งซื้อเรือจากบริษัทแอกมิราลของรัสเซีย เป็นเรือดำน้ำที่ออกแบบเพื่อทำลายเรือดำน้ำที่มีอานุภาพการโจมตีที่มีประสิทธิภาพและเสียงการเดินเรือที่เบาที่สุดในโลก โดยมีตอร์ปิโด และขีปนาวุธที่มีความเร็วและมีอำนาจการทำลายล้างสูง มีขีปนาวุธต่อสู้อากาศยาน หากเรือลอยบนผิวน้ำก็สามารถ

ต่อสู้กับเครื่องบินรบโดยเฉพาะจากประเทศจีนได้อย่างหนักที่ทั้งนี้กำหนดการส่งมอบเรือดำน้ำดังกล่าวให้เวียดนามลำแรกในปี พ.ศ. 2556 และจากนั้น ก็จะเริ่มสร้างและมอบต่อไปอีกปีละลำจนถึงปี พ.ศ.2561 รวมเป็น 6 ลำ (ไทยรัฐ, 20 กรกฎาคม 2555 :2) นอกจากนี้รัสเซียยังเร่งผลิตเครื่องบิน ผลิตเรือลาดตระเวนให้กองทัพเวียดนามอย่างเร่งด่วนจำนวนหลายรายการ เพื่อความพร้อมรบในการปกป้องอธิปไตยบนหมู่เกาะทะเลจีนใต้ที่ปัจจุบันได้มีหลายประเทศอ้างสิทธิ์โดยเฉพาะชาติมหาอำนาจอย่างประเทศจีน ในขณะที่กองทัพสหรัฐอเมริกาเองยังได้ประกาศว่าจะส่งเครื่องบินทิ้งระเบิด B1-B Lancer มาสนับสนุนภารกิจของกองเรือที่ 7 เพื่อพิทักษ์คาบสมุทรเกาหลี และเส้นทางการเดินเรือทะเลจีนใต้ โดยมีการคาดการณ์กันว่าเครื่องบิน B1-B จะมีบทบาทสำคัญในทะเลจีนใต้ ซึ่งอาจจะเป็น “จุดเดือด” แห่งล่าสุดในแผนที่โลกต่อไป

ท่าทีของประเทศต่าง ๆ ต่อการอ้างสิทธิ์ในหมู่เกาะทะเลจีนใต้

ประเทศจีน : ประเทศจีนได้ประกาศว่าทะเลจีนใต้เป็นทะเลสาบด้านหลังบ้านของจีน และมีพื้นที่ที่เป็นของจีนอยู่ 8% ของทะเลจีนใต้ พร้อมกับแจ้งว่าตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ.2555 ห้ามมิให้ผู้ดำเนินการประมงในบริเวณทะเลจีนใต้ ต่อมาเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2555 ผู้ช่วย รว.ต่างประเทศจีน ได้เชิญรองเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำกรุงปักกิ่งพบเพื่อประท้วงกรณี นาย แพทริก เวนเทอร์ลัส โฆษกกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา ได้แถลงเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ.2555 โดยได้ตำหนิที่จีนประกาศจะตั้งเมืองใหม่และกองทหารที่หมู่เกาะพาราเซลในทะเลจีนใต้ (ไทยรัฐ, 6 สิงหาคม 2555 : 2) ซึ่งหลายชาติแย้งกันครอบครอง ทำให้กรณีพิพาทได้ทวีความตึงเครียด ในขณะที่กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกาก็ได้แถลงได้ว่าสหรัฐอเมริกาแสวงหาตราบอดกับบางประเทศที่ทำให้เกิดความตึงเครียดทวีขึ้นซึ่งหมายถึงกรณีฟิลิปปินส์เสนอให้สัมปทานสำรวจน้ำมันและแก๊สในทะเลจีนใต้เมื่อเร็ว ๆ นี้ ทั้งยังคุกคามเรือประมงจีนที่สันดอนแห่งหนึ่งเมื่อเดือน เมษายน พ.ศ. 2555 ส่วนประเทศเวียดนามได้สร้างความโกรธแค้นให้จีน เมื่อเดือน มิถุนายน พ.ศ.2555 หลังผ่านกฎหมายระบุหมู่เกาะสแปรตลีย์อยู่ในทะเลจีนใต้เป็นอธิปไตยของตน

ประเทศเวียดนาม : เวียดนามได้ออกแถลงการณ์ว่าจีนได้ละเมิดสิทธิอันชอบธรรมตามกฎหมายสากลของเวียดนามที่มีต่อเขตเศรษฐกิจพิเศษ 200 ไมล์ทะเล

และไหลท่วมของประเทศเวียดนาม รวมทั้งละเมิดแถลงการณ์ร่วม ว่าด้วยแนวทางการปฏิบัติตนในทะเลจีนใต้ ที่ทางการจีนได้ร่วมลงนามกับชาติอาเซียน

ประเทศสหรัฐอเมริกา : ในการจัดการสัมมนาที่ศูนย์ความมั่นคงรูปแบบใหม่ของสหรัฐอเมริกา (CNAS) ภายใต้หัวข้อยุทธศาสตร์ใหม่ของสหรัฐฯ ที่มีต่อเอเชียแปซิฟิก พลเรือเอก โจนาธาน กริเบิร์ต ผู้บัญชาการกองทัพอากาศสหรัฐฯ ได้กล่าวในโอกาสการสัมมนาดังกล่าว ว่า “กองทัพอากาศสหรัฐฯ ปรากฏตัวในภูมิภาคนี้มาตลอดเวลาหลายสิบปีที่ผ่านมา และการเปลี่ยนศูนย์กลางของแผนยุทธศาสตร์ใหม่ของสหรัฐอเมริกาจากตะวันออกกลางไปยังทวีปเอเชียไม่ได้หมายความว่า ทางทหารสหรัฐฯ จะส่งเรือรบพร้อมทหารจากตะวันออกกลางมุ่งไปยังทางทิศตะวันตกของทะเลแปซิฟิก ยุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกาไม่ใช่เป็นการเสริมสร้างกำลังกองทัพอากาศสหรัฐฯ ในภูมิภาคนี้ให้เข้มแข็งอย่างรวดเร็ว แต่กองทัพอากาศสหรัฐฯ จะให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับการปกป้องสิทธิเสรีภาพในการเดินเรือในเขตทะเลสากล” (นิติภูมิ นวรัตน์, 2555 : 2)

ความเป็นมาและข้อขัดแย้งในหมู่เกาะสแปรตลีย์ที่กระทบกับความมั่นคงของประชาคมอาเซียน

Mischief หรือหมู่เกาะสแปรตลีย์ ตั้งอยู่ในมหาสมุทรแปซิฟิก ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณทะเลจีนใต้ เป็นกลุ่มเกาะเล็ก ๆ น้อย ๆ กระจัดกระจายอยู่ระหว่างชายฝั่งของประเทศเวียดนามทางภาคตะวันออกเฉียงใต้ ชายฝั่งตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศฟิลิปปินส์ และภาคตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศมาเลเซีย และประเทศบรูไน นอกจากนี้เหนือหมู่เกาะสแปรตลียังมีหมู่เกาะพาราเซล ซึ่งตั้งอยู่ระหว่างชายฝั่งด้านตะวันออกของประเทศเวียดนาม และฝั่งตะวันตกของประเทศฟิลิปปินส์ หมู่เกาะเหล่านี้และหมู่เกาะสแปรตลีย์ได้ก่อให้เกิดความขัดแย้งในประเทศอาเซียนกับประเทศจีนและประเทศอื่น ๆ โดยมีเหตุผลประกอบที่จะนำไปสู่วิกฤตการณ์ขัดแย้งของโลกหลังยุคสงครามเย็น ดังต่อไปนี้

1. การอ้างกรรมสิทธิ์ในหมู่เกาะสแปรตลีย์ของ 6 ประเทศ ได้แก่ จีน เวียดนาม ไต้หวัน มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และบรูไน เช่น จีน อ้างว่า เคยครอบครองหมู่เกาะนี้เมื่อ 1,000 ปีมาแล้ว หรือบางประเทศก็อ้าง โดยเหตุผลของสถานะที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ เช่น เวียดนาม ฟิลิปปินส์ และบรูไน

2. ในการสำรวจทางธรณีวิทยาพื้นที่บางส่วนของหมู่เกาะนี้ คาดว่าจะมีน้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ และแร่ธาตุ ที่มีมูลค่าหลายชนิดจำนวนมาก

3. ทะเลจีนใต้ส่วนหนึ่งที่เป็นพื้นน้ำผ่านหมู่เกาะสแปรตลีย์ เป็นเส้นทางเดินเรือพาณิชย์ที่สำคัญของหลายประเทศที่อ้างสิทธิ์ในหมู่เกาะนี้ และที่สำคัญก็คือประเทศที่มีได้อ้างสิทธิ์ 2 ประเทศ คือ ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา ต้องใช้เส้นทางการเดินเรือขนส่งสินค้าสำคัญของตนในบริเวณนี้ เช่น ญี่ปุ่น ใช้เส้นทางนี้ขนถ่ายน้ำมันทั้งหมดที่นำเข้ามาจากประเทศตะวันออกกลาง อินโดนีเซียและมาเลเซีย เข้ามาในประเทศของตนส่วนสหรัฐอเมริกา ได้ใช้เส้นทางนี้ในการส่งสินค้าออกที่ส่งไปยังประเทศฟิลิปปินส์ ฮองกง จีน ไต้หวัน และญี่ปุ่น

ภาพที่ 1 แสดงปัญหาข้อพิพาทในหมู่เกาะทะเลจีนใต้ที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรน้ำมัน (จากการอ้างสิทธิ์บางส่วน ใน 2 หมู่เกาะหลัก สแปรตลีย์ และพาราเซล)

เหตุการณ์การปะทะด้วยกำลังระหว่างประเทศ เพื่อครอบครองสิทธิ์ในหมู่เกาะสแปรตลีย์

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีการปะทะด้วยกำลัง รวมถึงการทำสงครามระหว่างประเทศในการแย่งชิงพื้นที่และการล่าแดนสิทธิ์ในการครอบครองหมู่เกาะสแปรตลีย์มาเป็นระยะๆ ดังต่อไปนี้

1. วันที่ 19 มกราคม ค.ศ. 1974 จากนโยบายการใช้กำลังเพื่อล่าแดนสิทธิ์ความเป็นเจ้าของบนหมู่เกาะสแปรตลีย์ของจีน กำลังทางเรือและกำลังทางอากาศของจีนได้ปะทะกำลังทหารเวียดนามใต้บนเกาะพาราเซล ในการปะทะครั้งนั้น กองทัพเรือที่ 7 ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้ลาดตระเวนอยู่บริเวณน่านน้ำดังกล่าวไม่แสดงบทบาทใด ๆ เพราะไม่ต้องการขยายวิกฤติการณ์ให้กว้างออกไป หลังจากที่เคยมีปัญหาการเข้าร่วมอยู่ในการทำสงครามที่ยึดอยู่กับประเทศเวียดนาม

2. ภายหลังจากที่เวียดนามเหนือรวมกับเวียดนามใต้ได้แล้ว ได้อ้างสิทธิ์ยึดความเป็นเจ้าของหมู่เกาะสแปรตลีย์เป็นของรัฐบาลสังคมนิยมยุคใหม่ทันที ทำให้จีนซึ่งเคยช่วยเหลือเวียดนามเหนือทำสงครามยึดอยู่กับสหรัฐอเมริกาได้แสดงความ

ไม่พอใจต่อการกระทำของเวียดนาม จึงได้ประกาศครอบครองน่านน้ำรอบหมู่เกาะสแปรตลีย์ และ พาราเซล

3. ในปี ค.ศ. 1988 จีนได้สร้างสิ่งปลูกสร้างขึ้นบนเกาะหนึ่งในหมู่เกาะสแปรตลีย์ โดยอ้างว่าเป็นสถานีวิจัยทางอุทุนิยมขององค์การยูเนสโก แต่ยูเนสโกปฏิเสธจีนจึงสามารถอ้างเหตุผลครอบครองเกาะเพิ่มอีก 6 เกาะ เกิดยุทธนาวีขนาดเล็กกับเวียดนามอีกครั้ง จนมีผู้เสียชีวิตประมาณ 72 คน

4. ในปี ค.ศ. 1992 จีนได้ผ่านกฎหมายทางทะเลฉบับใหม่ อ้างสิทธิ์เหนือน่านน้ำในอาณาเขตของจีนครอบคลุมหมู่เกาะทั้งสอง พร้อมกับการลงทุนร่วมกับบริษัทของสหรัฐอเมริกาในการขุดเจาะสำรวจน้ำมันโดยบริษัทน้ำมันดังกล่าวได้อ้างว่า การขุดเจาะน้ำมันได้รับการคุ้มครองจากกองทัพเรือของจีน ทั้งนี้จีนได้ยกพลขึ้นบนตามเกาะแนวปะการังแห่งหนึ่งในบริเวณนั้น ซึ่งเวียดนามกล่าวอ้างเป็นกรรมสิทธิ์ของเวียดนาม แต่จีนได้ประกาศว่าแนวปะการังอยู่ในเขตอธิปไตยของจีน แต่ต่อมารัฐมนตรีต่างประเทศของจีนขณะนั้น ได้ยกเลิกการอ้างกรรมสิทธิ์ดังกล่าว

5. ในปี ค.ศ. 1995 รัฐบาลฟิลิปปินส์ ยื่นประท้วงรัฐบาลจีนว่า จีนได้สร้างสิ่งปลูกสร้างทางทหารบนเกาะที่มีชื่อว่า Mischief ซึ่งเป็นเกาะแนวปะการังเล็กๆ ที่ฟิลิปปินส์เรียกว่า Kalayaan รวมอยู่ประมาณ 700 เกาะ และเป็นกรรมสิทธิ์ของฟิลิปปินส์ ทั้งนี้จีนได้ปฏิเสธว่าสิ่งก่อสร้างดังกล่าวมิได้ใช้เพื่อประโยชน์ทางยุทธศาสตร์ทางทหาร หากแต่มีไว้เพื่อให้ความช่วยเหลือคุ้มกันภัยการหาปลาอยู่แถบนั้น ในยามที่เกิดพายุหรือลมมรสุม

ความล้มเหลวการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนครั้งแรก

ความขัดแย้งหลายประการที่เกิดขึ้นระหว่างประเทศต่าง ๆ ส่งผลให้การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน เมื่อเดือน กรกฎาคม 2555 ณ ประเทศกัมพูชา ได้เกิดความล้มเหลวของการประชุมรัฐมนตรีอาเซียนเป็นครั้งแรกในรอบ 45 ปีที่ผ่านมา โดยกัมพูชาไม่สามารถออกแถลงการณ์การประชุม ในกรณีปัญหาความขัดแย้งเรื่องสิทธิ์การครอบครองหมู่เกาะในทะเลจีนใต้ 4 ประเทศ ได้แก่ บรูไน เวียดนาม และฟิลิปปินส์ ที่ขัดแย้งกับจีน ดังนี้

1. ความขัดแย้งระหว่างจีนกับฟิลิปปินส์ ซึ่งต่างอ้างสิทธิ์เหนือเกาะสันดอนหินปะการังรูปเกือกม้าในทะเลจีนใต้ (Scarborough Shoal) เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2555 ที่ผ่านมา

2. จีนไม่เห็นชอบด้วยกับ “กฎจรรยาบรรณเขตทะเลจีนใต้” (Code of Conduct) ที่อาเซียนเสนอเป็นแนวทางเมื่อปีค.ศ. 2002 แล้วตกลงร่วมกันร่าง Code of Conduct เมื่อมีการประชุมสุดยอดที่กัมพูชาเมื่อเดือนพฤศจิกายน ปี ค.ศ. 2002

ทั้งนี้ มีข้อวิพากษ์วิจารณ์ว่าความล้มเหลวนี้เกิดจากการที่กัมพูชามองตามจีน ซึ่งเป็นประเทศที่ไม่เห็นด้วยที่จะให้มีการประกาศแถลงการณ์ของการประชุมดังกล่าว เป็นเพราะกัมพูชามองเห็นว่าต้องพึ่งพาเงินมากกว่าอาเซียน นอกจากนี้ทูตเขมรประจำประเทศไทยได้ประกาศจุดยืนของกัมพูชา คือ “อาเซียนไม่ควรจะถือหางข้างใดข้างหนึ่ง” ในขณะที่เวียดนามกับฟิลิปปินส์มองว่ากรณีความขัดแย้งเหนือ Scarborough Shoal ระหว่างจีนกับฟิลิปปินส์ และกรณีอ้างสิทธิ์ทับซ้อนว่าด้วยเศรษฐกิจจำเพาะและไหล่ทวีประหว่างจีนกับเวียดนาม เป็นประเด็นที่อาเซียนควรจะต้องแสดงจุดยืนร่วมกันมิใช่เรื่องการ “ถือหาง” ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอย่างที่กำลังกัมพูชาพูดถึง ทั้งนี้เห็นได้จากในการชี้แจงของประเทศฟิลิปปินส์นั้น ระบุว่า “จุดยืนของประธานอาเซียนที่ปฏิเสธอย่างแข็งขันในอันที่จะทำให้แถลงการณ์ร่วมต่อความเคลื่อนไหวล่าสุดในทะเลจีนใต้ ทั้ง ๆ ที่ความเห็นส่วนใหญ่ของประเทศสมาชิกเห็นว่าความเคลื่อนไหวเหล่านี้มีผลกระทบต่อภาพรวมด้านความมั่นคงของภูมิภาคนี้” เมื่อพิจารณาจากสถานการณ์ดังกล่าวแล้วหากอาเซียนไม่เป็นหนึ่งเดียวและปล่อยให้มหาอำนาจไม่ว่าจะเป็นจีนหรือสหรัฐ ฯ เข้ามาทำให้อาเซียนแตกแยกกัน อาเซียนก็หมดสภาพกลายเป็น “เสือกระดาษ” และการเป็น “ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” (AEC) ในอีก 3 ปีข้างหน้า ก็จะกลายเป็นฝันสลายก่อนกำหนดอย่างแน่นอน (กรุงเทพธุรกิจ, 24 กรกฎาคม 2555 : 3)

หลักการจัดตั้งประชาคมอาเซียนได้กำหนดนโยบายไม่แทรกแซงกิจการภายในของชาติใดชาติหนึ่งมิใช่หลักการที่อาเซียนเป็นผู้คิดค้น และมีใช้กฎที่มีแต่อาเซียนเท่านั้นที่ปฏิบัติ กำเนิดของหลักดังกล่าวมาจากสนธิสัญญาสันติภาพเวสฟาเลียปี พ.ศ. 2191 ซึ่งในสนธิสัญญาดังกล่าวได้กำหนดหลักอำนาจอธิปไตยของชาติขึ้น หลักนี้ยังปรากฏในข้อมติของสมัชชาสามัญแห่งองค์การสหประชาชาติและในมาตรการที่เกี่ยวกับการจัดตั้งองค์การภูมิภาค ถือเป็นรากฐานแห่งระบอบความสัมพันธ์ระหว่างรัฐทั้งมวล อย่างไรก็ตาม การที่อาเซียนปฏิเสธไม่ดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อปัญหาภายในของประเทศสมาชิกหนึ่ง ๆ นั้น มิใช่เพราะอาเซียนเป็นองค์กรที่ยึดมั่นในหลักการนี้โดยไม่ผ่อนปรนแต่เป็นเพราะการกระทำดังกล่าวย่อมเกี่ยวกับผลประโยชน์ของแต่ละประเทศด้วย กล่าวคือ ไม่มีประเทศสมาชิกใดที่

ต้องการให้ประเทศอื่นเข้าแทรกกิจการของตน นอกจากนี้ยังเป็นเพราะข้อเท็จจริงที่ว่า ปัญหาภายในหลายปัญหาไม่สามารถแก้ไขโดยมาตรการที่กำหนดมาจากภายนอก (ปวิน ชัชวาลพงศ์พันธุ์, 2555 : 8 – 9) จะเห็นได้จากการระหว่างการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนในประเทศกัมพูชา จีนได้ส่งกองเรือรบ จำนวน 6 ลำ เข้ามาในหมู่เกาะ สแปรตลีย์ บริเวณที่อยู่ห่างจากเกาะปาลาวันของประเทศฟิลิปปินส์ไปทางตะวันตก 170 กม. แต่อยู่ห่างจากชายฝั่งทะเลที่ใกล้ที่สุดของจีนประมาณ 1,200 กม. โดยหนึ่งในเรือรบฟรีเกตของจีนดังกล่าวได้แล่นเกยตื้นเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2555 และสามารถกู้ออกจากจุดเกยตื้นได้เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2555 หลังจากนั้นปฏิบัติการอันธพาลของจีนก็เกิดขึ้นอีกครั้งหนึ่ง โดยเมื่อวันเสาร์ที่ 22 กรกฎาคม 2555 ชาวจีน 1,100 คนในเมืองสำนซา ได้ลงคะแนนเลือกสมาชิกสภาท้องถิ่น 60 คนที่มีวาระ 5 ปีและมีอำนาจปกครองทั้งในหมู่เกาะพาราเซล หมู่เกาะสแปรตลีย์ และหมู่เกาะปะการังใต้ทะเล แมคเคลสฟิลด์ รวมทั้งน่านน้ำโดยรอบด้วย ทั้งนี้จีนได้ทำพิธีสถาปนาเมืองใหม่ที่จัดตั้งขึ้นบนเกาะห่างไกลในทะเลจีนใต้ซึ่งเป็นเกาะพิพาทที่เวียดนามอ้างกรรมสิทธิ์ครอบครองด้วยเช่นกัน คาดจะทำให้ข้อพิพาทยิ่งบานปลาย โดยสถานีโทรทัศน์ทางการจีนถ่ายทอดสดพิธีเปิด การจัดตั้งเมืองใหม่ที่ชื่อว่า สำนซา บนเกาะหย่งชิ่ง เกาะที่ใหญ่ที่สุดในหมู่เกาะพาราเซลในทะเลจีนใต้นายเลี้ยว เจีย นายกรัฐมนตรีของเมืองสำนซา ได้กล่าวว่า การสร้างเมืองสำนซาเป็นการตัดสินใจที่ชาญฉลาดของพรรคคอมมิวนิสต์และรัฐบาลจีน เพื่อปกป้องอธิปไตยของชาติและเพื่อคุ้มครองและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ นอกจากนี้บนเกาะหย่งชิ่ง ซึ่งอยู่ห่างจากแผ่นดินใหญ่ของจีนด้วยการเดินเรือนานถึง 13 ชม. และมีเนื้อที่ 2.1 ตร.กม. ยังมีสำนักงานไปรษณีย์ ธนาคาร ซูเปอร์มาร์เก็ต โรงพยาบาล และอื่น ๆ อีกเล็กน้อย รวมทั้งจะมีการตั้งค่ายทหารบนเกาะด้วย การเคลื่อนไหวของจีนครั้งนี้ มุ่งแสดงความมุ่งมั่นจริงจังเพื่อเข้าครอบครองเกาะพิพาทแห่งนี้ ซึ่งเวียดนามก็อ้างกรรมสิทธิ์ครอบครอง จะยังทำให้ความขัดแย้งกับหลายชาติที่อ้างกรรมสิทธิ์ครอบครองหมู่เกาะต่างๆ ในทะเลจีนใต้ทวีความตึงเครียดยิ่งขึ้น โดยหลังจากนั้นมียางานว่า ชาวเวียดนามเกือบ 150 คน เดินทางวนประท้วงในกรุงฮานอย เพื่อคัดค้านคำอ้างกรรมสิทธิ์ของจีนเหนือหมู่เกาะพาราเซลและหมู่เกาะสแปรตลีย์ (กรุงเทพธุรกิจ, 25 กรกฎาคม 2555 : 12) สหรัฐอเมริกาแสดงความไม่เห็นด้วยอย่างชัดเจนต่อความเคลื่อนไหวดังกล่าวโดย เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2555 วุฒิสมาชิกสหรัฐอเมริกา ระบุว่าความเคลื่อนไหวของจีนเป็นการยั่วยุและอาจขัด

ต่อกฎหมายระหว่างประเทศ ขณะที่กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา ระบุว่าสหรัฐอเมริกาเรียกร้องให้ทุกฝ่ายหารือแก้ไขปัญหามันพื้นฐานหลักปฏิบัติสากล และเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ.2555 นายหยาง หยูจิน โฆษกกระทรวงกลาโหมจีนได้ระบุว่า ค่ายทหารที่ตั้งขึ้นบนเกาะในทะเลจีนใต้ ทางการเงินได้แต่งตั้งพันเอกอาวุโส ไคซีซิง ดำรงตำแหน่งผู้บังคับการทหารแห่งใหม่บนหมู่เกาะกลางทะเลจีนใต้ พร้อมนำธงชาติจีนขึ้นสู่ยอดเสา ซึ่งถือว่าการเคลื่อนไหวล่าสุดของจีนในการอ้างกรรมสิทธิ์ครอบครองหมู่เกาะพิพาทในทะเลจีนใต้ ทำให้เพื่อนบ้านประเทศจีนแสดงปฏิกิริยาไม่พอใจต่อการกระทำดังกล่าว โดยประเทศเวียดนามซึ่งอ้างกรรมสิทธิ์เหนือหมู่เกาะพาราเซล ได้ยื่นหนังสือประท้วงอย่างเป็นทางการ และระบุว่าเป็นการละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศ ด้านนายกรัฐมนตรี โยชิโอะ โนตะ ของญี่ปุ่น แถลงต่อสภา พร้อมทั้งจะส่งทหารเข้าไปประจำการบนหมู่เกาะเซนกากุในทะเลจีนใต้ซึ่งทั้งจีนและไต้หวันต่างอ้างกรรมสิทธิ์ในหมู่เกาะดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม รัฐบาลจีนได้อ้างว่า หน้าที่ของหน่วยทหารดังกล่าวแยกออกจากภารกิจของกองทัพเรือบนแผ่นดินใหญ่โดยรับผิดชอบการสู้รบแต่หน่วยทหารบนเกาะดินแดนพิพาทไม่มีหน้าที่รับผิดชอบเรื่องนี้ ขณะที่รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้วิพากษ์วิจารณ์จีนที่ดำเนินการตั้งหน่วยทหารบนเกาะดังกล่าวท่ามกลางเสียงคัดค้านจากฟิลิปปินส์และเวียดนาม เสมือนต้องการยั่วยุและอาจจะละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศ ทั้งนี้สหรัฐฯ ได้เรียกร้องให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเร่งกำหนดหลักเกณฑ์ร่วมกันเฉพาะพื้นที่พิพาทกลางทะเลจีนใต้ ไม่ใช่ปล่อยให้จีนดำเนินการเพียงฝ่ายเดียว (ไทยรัฐออนไลน์ www.thairath.co.th/content/oversea/279409 : 10 สิงหาคม 2555)

จุดยืนอันแข็งกร้าวของจีนในพื้นที่ทะเลจีนใต้คงไม่ส่งผลดีต่อจีนเท่าใดในสถานการณ์โลกปัจจุบัน ที่ไม่สามารถใช้ Hard Power ได้เพียงอย่างเดียว แต่ต้องใช้ Soft Power ควบคู่ไปด้วยกัน เพื่อสร้างบารมีและความชื่นชมนิยม ให้เกิดขึ้นในหมู่สมาชิกประเทศอาเซียน ซึ่งมีผลต่อการกลับเข้ามามีอิทธิพลของสหรัฐฯ โดยจีนอาจลดทอนที่แข็งกร้าวลงบ้างในการประชุมผู้นำอาเซียนในปลายปีพ.ศ. 2555 ทั้งนี้ชาติอาเซียนที่มีใช้คู่อริพิพาทกับจีนเกี่ยวกับการอ้างสิทธิ์บนหมู่เกาะทะเลจีนใต้ อาจจะไม่ยอมเสี่ยงที่จะกระทำหรือแสดงการกระทำใด ๆ ที่สร้างความไม่พอใจกับจีน เหมือนเช่นกับการประชุมครั้งที่ผ่านมา แม้ว่าความเห็นใจเพื่อนบ้านอาเซียนที่ยังคงเผชิญหน้าต่อความขัดแย้งกับจีนอยู่ แต่ก็ยังมุ่งผลประโยชน์จากจีนทั้งการค้าและการลงทุน เพราะจีนเป็นหัวจักรในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจโลกหลังวิกฤตเศรษฐกิจ

ของสหรัฐฯ และ ยุโรป ซึ่งยังไม่สามารถฟื้นตัวได้เท่าที่ควรในปัจจุบัน (กรุงเทพธุรกิจ, 9 สิงหาคม 2555 : 12)

ต่อมาเมื่อ 10 สิงหาคม 2555 นาย อัลเบิร์ต เดลโรซารีโอ รัฐมนตรีต่างประเทศฟิลิปปินส์ เปิดเผยกับผู้สื่อข่าวว่าทางการกัมพูชาได้เรียกตัว ฮอล สารทอน เอกอัครราชทูตกัมพูชาประจำฟิลิปปินส์กลับประเทศ แต่ไม่ให้เหตุผลใดๆ ต่อการเรียกตัวทูตกลับของกัมพูชา ทั้งนี้ข่าวยังได้ระบุเพิ่มเติมว่าการเรียกทูตของรัฐบาลกัมพูชามีขึ้นหลังจากเมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2555 ทั้งนี้รัฐมนตรีต่างประเทศฟิลิปปินส์ได้เรียกตัวทูตกัมพูชาให้ชี้แจงถึงสาเหตุที่นายฮอล สารทอน ให้ความเห็นที่ตีพิมพ์ลงในหนังสือพิมพ์ฟิลิปปินส์สตาร์ ก่อนหน้านี้นี้ว่า “บ่อนทำลายและปล้นแฉงการณ้ร่วม” ในระหว่างการประชุมรัฐมนตรีประเทศอาเซียนที่จัดขึ้นที่ประเทศกัมพูชา เมื่อ กรกฎาคม พ.ศ. 2555 จนเป็นเหตุให้ที่ประชุมไม่สามารถออกแถลงการณ้ร่วมกันได้อย่างไรก็ตามทูตกัมพูชาไม่ได้เข้าพบอ้างว่าไม่สบาย นายราอูล เฮอร์นันเดซ โฆษกกระทรวงการต่างประเทศฟิลิปปินส์กล่าวว่า รัฐบาลกัมพูชามีสิทธิ์เรียกทูตกลับ แต่หวังว่าทูตกัมพูชาจะช่วยส่งเสริมมิตรภาพระหว่างสองประเทศที่ยังคงมีอยู่ ทั้งนี้ในระหว่างการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน เมื่อกลางกรกฎาคม พ.ศ.2555 ฟิลิปปินส์ได้ปฏิเสธร่างแถลงการณ้ร่วม ของที่ประชุมที่มีการอ้างถึงปัญหาพิพาทกับจีนในทะเลจีนใต้ไปอย่างน้อยถึง 5 ฉบับ ทำให้ที่ประชุมไม่สามารถออกแถลงการณ้ร่วมกันได้อ โดยจีนอ้างสิทธิ์อธิปไตยเหนือดินแดนเกือบทั้งหมดในทะเลจีนใต้ที่อุดมด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ขณะที่สมาชิกอาเซียนบางประเทศ ได้แก่ ฟิลิปปินส์ เวียดนาม มาเลเซีย และบรูไน นอกจากนั้นยังมีได้หัวนที่ต่างอ้างสิทธิ์เหนือพื้นที่ทับซ้อนดังกล่าว (มติชน, 11 สิงหาคม 2555 : 22)

บทสรุป

ความเคลื่อนไหวในความร่วมมือของประเทศในอาเซียน เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในปี ค.ศ. 2015 มีการพัฒนาการดำเนินการขึ้นตามลำดับ โดยได้พยายามมุ่งตอบสนองให้ภูมิภาคอาเซียนเป็นประชาชาติที่มีความเป็นอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและสันติวิธี โดยได้พัฒนากรอบการประชุมร่วมมือของรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน 10 ประเทศ และรัฐมนตรีกลาโหมคู่ประเทศเจรจา 8 ประเทศ ที่เห็นชอบร่วมกันที่จะร่วมมือใน 5 ด้าน ได้แก่ ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาภัยพิบัติ ความมั่นคงทางทะเล การปฏิบัติการรักษาสันติภาพ การแพทย์ทางทหาร และการต่อต้านการก่อการร้าย โดยได้มอบหมายให้ประเทศในกลุ่มอาเซียนร่วมมือกับประเทศคู่เจรจาจัดทำร่างความร่วมมือในแต่ละด้าน เพื่อ

ดำเนนการร่วมนกันนในประชาคมและกลุ่มประเทศเจรจาให้บังเกดเป็นผลสำเร็จต่อไปอย่างรฤทตาม ปญหาความขัดแย้งเกยวกับการอ้างกรรมสิทธิ์นในหมู่เกาะทะเลจีนใต้ โดยเฉพาะระหว่างประเทศจีนกับบางประเทศในอาเชียนที่ต่างอ้างกรรมสิทธิ์ ได้แกประเทศเวียตนาม ฟลปปนส์ มาเลเซีย และบรูไน ที่ยากจะหาข้อยุติตั้งที่ได้กล่าวแล้ว ย่อมอาจส่งผลกระทบตอความร่วมมือทั้ง 5 ด้าน โดยเฉพาะจากแรงกระตุ้นของสหรัฐอเมริกาที่ยังคงพยายามรักษาผลประโยชน์นในหมู่เกาะดังกล่าวผ่านบางประเทศในอาเชียนที่อ้างกรรมสิทธิ์ผ่านการใช้กลไกทางการเมืองระหว่างประเทศ ความมั่นคงและกำลังทางทหาร อันอาจจะแสวงหาประโยชน์ด้วยความร่วมมือเฉพาะกับบางประเทศอาจจะส่งผลกระทบตอการสร้างสันติภาพจากกรณีข้อพิพาทดังกล่าวได้และอาจจะกระทบตอการส่งเสริมสันติภาพในการรวมตัวกันเป็นหนึ่งเดียว และความมั่นคงของประชาคมอาเชียนที่วาดฝันว่าจะเป็น “หนึ่งวิสัยทัศน์” “หนึ่งเอกลักษณ์” “หนึ่งประชาคม” เพื่อร่วมกันสร้างความเจริญงอกงามในภูมิภาคร่วมกัน ก็อาจจะไปไม่ถึงฝั่งฝัน

บรรณานุกรม

- กองอาเชียน. “ประชาคมอาเชียน : มิตด้านความมั่นคง.” ความมั่นคงศึกษา (มกราคม 2555) : 103
- ขจิต จิตเสรี. “อาเชียน ASEAN 2015 : ประชาคมอาเชียน (ASEAN Community)” ความมั่นคงศึกษา (มิถุนายน 2554)
- ข่าวต่างประเทศ. กรุงเทพธุรกิจ (24 กรกฎาคม 2555) : 3.
- ข่าวต่างประเทศ. กรุงเทพธุรกิจ (25 กรกฎาคม 2555) : 12.
- ข่าวต่างประเทศ. กรุงเทพธุรกิจ (9 สิงหาคม 2555) : 12.
- ข่าวต่างประเทศ. เดลินิวส์ (26 กรกฎาคม 2555) : 11.
- ข่าวต่างประเทศ. ไทยรัฐ (20 กรกฎาคม 2555) : 2.
- ข่าวต่างประเทศ. ไทยรัฐ (6 สิงหาคม 2555) : 2.
- ข่าวต่างประเทศ. มติชน ประจำวันที่ 11 สิงหาคม 2555 : 22.
- ปวิน ชวัลลพพงศ์พันธ์. รู้จักอาเชียน. (มกราคม 2555) : 8 – 9
- นิติภูมิ นวรัตน์. “เปิดฟ้าส่องโลก : อาเชียนจะแตกไหม?” ไทยรัฐ (20 กรกฎาคม 2555) : 2.
- สุริยน ตันตราจิณ. IOC. <http://thainews.prd.go.th>. (8 กรกฎาคม 2555)
- ไทยรัฐออนไลน์. www.thaitrath.co.th/content/oversea/279409 (10 สิงหาคม 2555)